

ТЕСТУВАННЯ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Анотація. Проаналізовано зміст тестів оцінки внутрішнього контролю дебіторської заборгованості та запропоновано напрями вдосконалення анкети тестування внутрішнього контролю дебіторської заборгованості.

Аннотация. Проанализировано содержание оценки тестирования внутреннего контроля дебиторской задолженности и предложены направления совершенствования анкеты тестирования внутреннего контроля дебиторской задолженности.

Annotation. The content of tests assembling receivable internal control is analysed and the ways of improvement of testing form receivable internal control are identified.

Ключові слова: внутрішній контроль, дебіторська заборгованість, тестування внутрішнього контролю, аудиторська перевірка.

У результаті посилення конкуренції для аудиторів стає принципово важливим питання підвищення якості надання послуг, адже від цього залежить репутація на ринку. Це призводить до необхідності спеціалізації в наданні аудиторських послуг. Унаслідок того, що на сьогоднішній день дебіторська заборгованість підприємств-клієнтів складає значну частину їх оборотних активів, особливо важливим є проведення її аудиту, однією з процедур якого є оцінка внутрішнього контролю, що здійснюється переважно на основі тестування. Для кожного напрямку потрібні специфічні анкети тестування. Це й визначає актуальність даного дослідження.

Дослідженням питань аудиту дебіторської заборгованості займалися такі вчені-економісти, як: Т. І. Хоролець, К. О. Редько, Л. П. Кулаковська, Л. В. Томіловська, Т. С. Солоненко, Н. І. Дорош, тощо. Але внаслідок постійної зміни законодавства виникає необхідність проведення подальших досліджень у даному напрямі.

Метою дослідження є аналіз підходів до визначення змісту тестів для оцінки системи внутрішнього контролю дебіторської заборгованості та обґрунтування пропозицій щодо вдосконалення тестування системи внутрішнього контролю дебіторської заборгованості. Завданнями дослідження є: аналіз тестів внутрішнього контролю дебіторської заборгованості, запропонованих різними авторами; визначення недоліків тестування внутрішнього контролю дебіторської заборгованості підприємства.

Перш ніж перевіряти достовірність складання фінансової звітності та її відповідності законодавчій базі, необхідно оцінити стан внутрішньогосподарського контролю даного підприємства, адже чим вище ефективність такого контролю, тим нижче аудиторський ризик та кількість у майбутньому проведених процедур.

Одним з найефективніших методів первинного формування думки про систему внутрішнього контролю є опитування, що проводиться за допомогою спеціальної анкети з детальними специфічними і цільовими питаннями щодо характеристик контрольного середовища та процедур контролю, тобто здійснюється тестування – перевірка відповідності досліджуваного об'єкта заданим специфікаціям. Але відповіді на поставлені запитання не повинні розглядатися як остаточний доказ, оскільки, як правило, анкету пропонують заповнити компетентному працівнику, який може і не знати всіх деталей функціонування системи і відповідати, якою може бути система контролю із його точки зору, а не якою вона є насправді [1]. Так, тестування має недолік значного впливу людського фактора, але аудитор при розробці своєї анкети ставить і контрольні запитання, що допомагають з'ясувати чесність та реальність відповідей.

Отже, для оцінки системи внутрішнього контролю аудитор для наочності і ефективності перевірки використовує спеціально розроблені тести внутрішнього контролю. Також важливо зазначити, що процедура тестування системи внутрішнього контролю обов'язково застосовується щодо кожного елемента фінансової звітності. При цьому кожний аудитор використовує власні анкети. Аналіз спеціальної літератури дозволив виявити певні переваги та недоліки таких тестів. Так, Кулаковська Л. П. пропонує форму тесту внутрішнього контролю дебіторської заборгованості та зобов'язань одночасно, тобто на її думку, дослідження доцільно та більш економічно проводити одразу за цими двома елементами фінансової звітності [2]. Стосовно цього можна зауважити, що зміст тестів є досить об'ємним, тому доцільно складати 2 робочі документи: відносно тестування дебіторської та кредиторської заборгованості окремо. Крім того, більшість питань присвячено організації контролю дебіторської заборгованості. У зв'язку з цим пропонується деталізувати тести щодо окремих елементів дебіторської заборгованості. Це дозволить оцінити ефективність внутрішнього контролю щодо типових помилок в обліку дебіторської заборгованості тощо.

Заслугує на увагу також тест, запропонований Дегтяренко А. В. Разом з тим слід зазначити, що тут увага концентрується головним чином на тестуванні порядку документування дебіторської заборгованості [3]. На думку автора, доречно також включити до тесту питання стосовно порядку відображення дебіторської заборгованості в обліку.

Таким чином, можна зробити висновок, що оцінка внутрішнього контролю дебіторської заборгованості є важливим етапом здійснення аудиторської перевірки, і від її результатів залежить оцінка аудиторського ризику та кількість подальших процедур. Тому є важливим створення такої анкети тестування, яка б дозволила оцінити надійність контролю перш за все тих елементів дебіторської заборгованості, де найчастіше виникають помилки, що дасть можливість підвищити ефективність надання аудиторських послуг. Перспективним напрямом досліджень є розробка більш детальних анкет тестування ефективності внутрішнього контролю дебіторської заборгованості підприємства з урахуванням змін у законодавстві України.

Наук. керівн. Воїнова Т. С.

Література: 1. Садекова А. М. Сутність тестування для оцінки ефективності бухгалтерського контролю [Електронний ресурс] / Садекова А. М. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Tiru/2011_31_2/ pdf. 2. Кулаковська Л. П. Організація та методика аудиту [Електронний ресурс] / Кулаковська Л. П. – Режим доступу : http://pidruchniki.ws/19740704/buhgalterskiy_oblik_ta_audit/audit_debitorskoyi_zaborgovanosti_zobovuzan. 3. Дегтяренко А. В. Тести контролю в аудиті: прикладний інструментарій і переваги від застосування [Електронний ресурс] / Дегтяренко А. В. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/chem_biol/Vsnau/2011_1/20Degtyarenko.pdf. 4. Мельник Р. Особливості виявлення за даними бухгалтерського обліку ризикових фінансово-господарських операцій / Мельник Р. // Галицький економічний вісник. – 2010. – № 2. – С. 176–184.